

Quo vadis szövéstechnológia?

Szabó Rudolf

ingtex@t-online.hu

Kulcsszavak/Keywords:

Fogóvetélős-, vetülékvivős-, légsugaras szövőgépek, elektronikus mintázás, gépek hajtása. Projectile-, rapier-, air-jet weaving machines, electronic patterning, machine driving

Összefoglalás

A textilipari technológiákon belül a szövés nagy tradíciójú, ma is kulcsfontosságú szakterület. Az elmúlt közel két és fél évszázadban a szövőgépek korszerű gépészeti és elektronikai fejlesztésével számottevő teljesítménynövelést, minőségjavítást és felhasználási terület kiszélesítését érték el.

Summary

Within the textile industry, weaving technology has great history and it is still crucial. Over the past two and a half centuries of the development of modern weaving machines, mechanical and electronic development has been resulted in considerable performance improvement, improving of fabric quality and broadening of application areas.

Bevezetés

A szövés több ezer éve ismert, folyamatosan fejlesztett textil technológia. A szőtt kelme az emberi lét, a társadalmi pozíció kifejezője, a biztonság meghatározója és kísérője a régmúlttól napjainkig. A szövéssel a hosszú hánccsok, fonalak, cérnák két funkciócsoportba (lánc, vetülék) rendezésével, és azokat a szövőgépen (szövőszéken) egymással keresztezve stabil szerkezetű kelme állítható elő, amely számos felhasználási területen kiválóan megfelel (1. ábra).

Kezdetben a szövés csaknem kizárólagos lapképzési technológia volt, így a textil alapú laptermékek fogalma egybe fonódott a szövettel. Emiatt korábban gyakran a más technológiával előállított laptermékekre (kelmekre) is szövéssel kapcsolatos fogalmat (pl. *kötött* helyett *kötszövött* elnevezést) használtak, vagy napjainkban a dinamikus növekvő ún. nemszött kelmegyártási technológiát is – stilisztikai, szakmai értelemben helytelenül – a szövés tagadásával definiáljuk. A szövést a gyorsan bővülő sokrétű felhasználási igények, alkalmazások és a gyártási hatékonyság miatt több területen is a kötés, a fonalfektetés, a fonatolás és a

nemszött technológia váltja ki, vagy e technológiának komoly versenytársa ill. kiegészítője. A szövés ennek el- lenére továbbra is a legmeghatározóbb, legnagyobb vo- lumenű textil lapképző technológia. A textília fogalma, értelmezése is számottevően kiszélesedett. Gyakorlati- lag ma már sok olyan szerkezeti anyagokból (pl. szén- szál, üveg, acél, kerámia, bazalt, fémzál stb.) is készí- hető vékony szál, amelyeket korábban a textilipar nem vagy alig használt, és amelyekből valamely textiltech- nológiával nagyon különböző tulajdonságú kelmék gyárthatók, számos új és fontos terület felhasználási igényének megfelelően.

Néhány adat a szövés piacának helyzetelemzéséhez

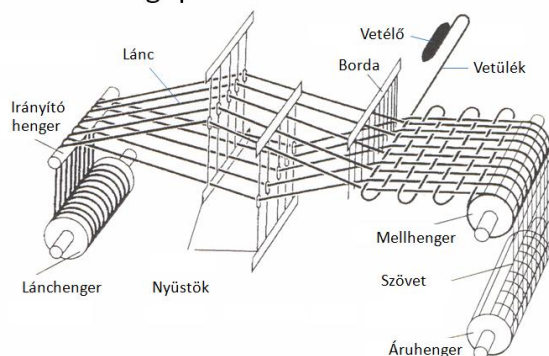
Anglia az I. világháború előtt, tehát közel 100 éve a világgazdaságban még vezető pozíciót töltött be, 800 000 szövőgépe (ez a világon üzemelő szövőgépek 25–30%-át jelentette) is meghatározó volt. Anglia gaz- dasági súlyának változása a szövőgépek számának csökkenésén is lemérhető (a 100 évvel korábbi szövő- gépek száma mára kb. 1–2%-ra csökkent).

Kínában az utóbbi három évtizedben bekövetke- zett dinamikus gazdasági fejlődés egyik fontos alappil- lére ma is a textilipar (2. ábra), amit a térség szövőipa- rának gyors ütemű térhódítása is jól jellemez.

Németország vagy Ausztria még nem engedheti meg, hogy hazánkhoz hasonló mértékben leépítse tex- tiliparát. Autóipari beszállítóként pld. 50 német textil üzemet tartanak számon.

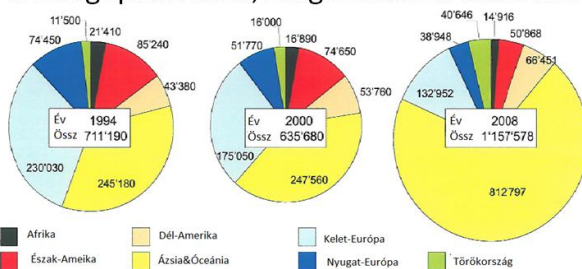
Hazánkban kb. 30 évvel ezelőtt „hamis próféták” által kezdtek olyan teóriák terjedni, amelyek szerint „a textilipar fejlesztése a nyomor konzerválását jelenti”. E hozzáállás „áldásos” hatása is hozzájárult a hazai tex- tilipar jelenlegi lehangoló állapotához. Az 1980-as években még kb. 22 000 szövőgép működött hazánk-

Szövőgép elrendezési vázlata

1. ábra

Földrészenként üzemelő vetülénelküli szövőgépek száma, megoszlása és változása

2. ábra

ban, e szám mára – a nagyjából külföldről betelepült szövődékekkel együtt is – kb. 400–500 db-ra csökkent. Ez a csökkenés az európai és a környező országok viszonylatában is tragikus. A textilipar magyarországi drámai helyzetét már csak a hazai textiles szakember-utánpótlás jelenlegi helyzete „múlja felül”.

Európa világgazdasági pozíciójának változása textiliparával is jellemezhető. Az európai textilipar az utóbbi évtizedekben gyors ütemben zsugorodott, ennek ellenére napjainkig a textiltgépek gyártása terén Európa és Japán volt a meghatározó. Az utóbbi évtizedekben Kína textiltgép gyártása is dinamikus nő; egyrészt csaknem minden jelentősebb európai textiltgép gyártó cég Kínában is létesített üzemet, másrészt Kína számos európai textiltgép gyártót (pl. Oerlikon cég font fonal gépgyártó cégeit: Schlafhorst, Ziemer, nemszött gyártók) is megvásárolt. Mára a textil termékeken kívül egyre több területen találkozhatunk kínai gyártású, olcsó textiltipari géppel is.

A textilipar ázsiai átrendeződése egyértelmű. A nagy textiltipari múlttal rendelkező ipari országok textiltipiaci lehetősége az innovatív, a különleges szaktudást, és a gyors, megbízható szállítást biztosító, kis tételű gyártásban rejlik. A textília fogalma, az előállított termékek alkalmazása kiszélesedett, az új anyagokból lényegesen eltérő tulajdonágú terméket fejlesztettek ki, amelyeknek gyártása a korábban széles körben művelt textiltipari technológiákra, szakmai kultúrára épül.

Az utóbbi évtizedek szövőgép-fejlesztésének főbb sajátosságai

Az elmúlt több mint 200 évben a szövőgépfejlesztés – az első ipari forradalom egyik legjelentősebb mozgatórugójaként – igyekezett az adott időszakban támasztott követelményeknek megfelelni, és jelentős teljesítmény-növelést elérni. A szövés technológia sajátossága, összetettsége azonban egyben zsákutca is a fejlesztők számára, hiszen máig sem sikerült a több ezer éves szövés alpműveleteinek (szádképzés, a vetülékbevitel és a vetülékbeverés) szakaszosságát, valamint a műveletek egymást követését alapvetően megváltoztatni, a szövés alpműveleteit folyamatossá tenni. A szövési alpműveleteket megvalósító szerkezetek szakaszos működése döntő akadálya a szövőgépek ugrásszerű teljesítmény növelésének. A gépalkatrészek nagy sebességű, alternáló mozgásából adódó bonyolult dinamikai viszonyok a mai szövőgépek több szerkezetének (szádképző, vetülékbevető, bordaláda) is alapvető sajátosságai.

Az 1970-es években a gyapjú- és rostipari vetülés szövőgépek 50–70/min, míg a pamut- és selyemszövőgépek 200/min körüli fordulatszámon üzemeltek (3. ábra).

Vetülékbevetés

A **vetülés gépek** közel 200 éves hegemóniáját az 1950-es évek közepén a vetülék nélküli szövőgépek gyakorlati bevezetése törte meg (4. ábra). A szövőgépek fejlesztésében az utóbbi 60 évben a leglátványosabb fejlesztések a vetülékbevitel változásában – a vetelő kiváltásában – történtek.

A **fogóvetülés szövőgépek** szövődei alkalmazása az 1950-es években kezdődött, a pontos, bonyolult mechanikai működéssel biztonságos vetülékbevitelt valósítottak meg. A fogóvetülés szövőgépek fejlesztése azon-

Szövődei kép a korábbi időkben

3. ábra

Vetüléváltós automata szövőgép

4. ábra

Vetülékadagoló által a fogóvetülésnek átadott vetülék bevetése

5. ábra

ban az utóbbi két évtizedben nem tudott lépést tartani szövőgépek teljesítmény-növelésével, emiatt a fogóvetülés szövőgépek fél százados dominanciája, fejlesztése, gyártása az utóbbi időszakban visszaesett. Ugyanakkor nagy teljesítményű, biztonságos működésű és alacsony energiafelhasználású révén a fogóvetülés gépek nagy szélességtartományban (5–10 m között) ma is versenyképesek az erősen kiszórt szövetek (2 t/m vetülékbevetési erő) gyártásában (5. ábra).

A **vetülékvivő szövőgépekre** jellemző, hogy a vetülékek nagy finomságtartományban bevetethetők (6. ábra), így széles az alkalmazhatósági területük. A nagy mechanikai igénybevételeknek kitett bevívó karok és szalagok minden esetben kiváló mechanikai tulajdonságú, könnyű, szénszál erősítésű műanyagból készül-

nek, ami döntően hozzájárult a gépek teljesítményének növeléséhez (600–900/min fordulatszám) [3].

A **légsugaras szövőgépekkel** (7. ábra) érhető el a legnagyobb teljesítmény (1000–1300/min fordulatszám) a nagy sebességű légsugár és a pneumatikus szelepek elektronikus vezérlésének köszönhetően. A légsugaras vetülékbevitel fajlagos energiaigénye nagy, emiatt az utóbbi időszakban kiemelt figyelmet fordítanak az energia csökkentésére, amit a fő- és segéd-fűvókák szelepek nyitási/zárási sebességének növelésével, a működési szakaszok és áramlások optimalizálásával érnek el. A vetülékbevetés kb. 20–30 ms-on belül valósul meg, az elektronikus jelek gyors kiértékelésével és a rövid reakcióidejű szelepnyitással a vetülékív mozgásának megfelelően a vetésperióduson belül is optimalizálhatók a vetülékbevetés paraméterei [2], [6], [8].

A **víz sugaras szövőgépek** olyan célgépek, amelyeket szintetikus filamentból készült szövetek gyártására a Távol-Keleten széleskörűen alkalmaznak.

A **többszázú, folyamatos működésű szövőgépek** az elmúlt 50 évben többször is a fejlesztések előterébe kerültek, azonban gyakorlati alkalmazásuk – leszámítva a körszövőgépeket – nem valósult meg.

A bordaláda mozgata

A bordaláda mozgata a vetülékbeviteli szakasz hossza szempontjából meghatározó. A borda sok esetben a vetülékbevivő elemet vagy vetüléket megvezeti, és a borda a láncokat rendezi. A vetélő gépeken alkalmazott folyamatos alternáló mozgataú forgattyús hajtást a fogóvetélő, a vetülékívívő és részben a légsugaras gépeken a bütőkpáros mozgata váltja fel, amelynél a borda a vetés alatt nyugalmi helyzetű (8. ábra).

Szákdképző, mintázó berendezések

Nyüstös szövésnél a nyüstöket csoportosan nyüstkeretekkel mozgataják.

A **nyüstkereteket** és az **összekötő rudazatot** várhatóan a jövőben egyre nagyobb arányban nagy merevségű, könnyű, szénszál erősítésű kompozitból készítik. Nagy szövési szélesség esetén is a közbülső nyüstmerekvítő nélküli megoldásra törekednek, ami merev, de könnyű nyüstkerettel lehetséges. A nyüstöt a végén jól hozzáférhetően mozgataják állítható keretmagasság csatlakoztatással, ami a nyüstkeret deformáció szempontjából is előnyös (9. ábra).

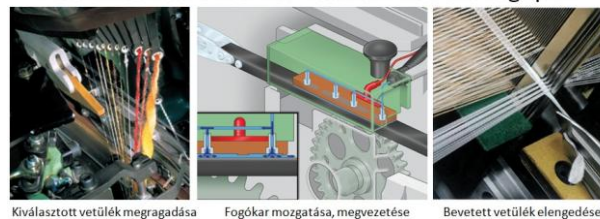
A **nyüstsálak** kis, a gép szélessége mentén azonos játékkal kapcsolódnak a vezetősínhez, a nyüstsálak ütköző hatását csillapító elemek beépítésével csökkentik [1].

A **nyüstszer** új kialakításával a befűzött lánc oldalirányú törés nélkül hald át a nyíláson, továbbá a nyüst fonallal érintkező sima felületkialakításával a láncon a súrlódó, koptató hatás csökken.

A **bütőkös szákdképzők** általában bütőkparos (pozitív) mozgataúak, a pontos kapcsolódással a nyüstkeret mozgataja gyakorlatilag játégmentes, a szövőgépekkel magas fordulatszám érhető el, a nyüstök mozgatafázisa, váltása egymáshoz viszonyítva állítható (10. ábra).

A **nyüstösgepek** területén a pozitív, elektronikus vezérelt rotációs működésű szerkezetek teljesen kiszorították a korábban elterjedt Hattersley és a tologerendás negatív működésű gépeket (11. ábra).

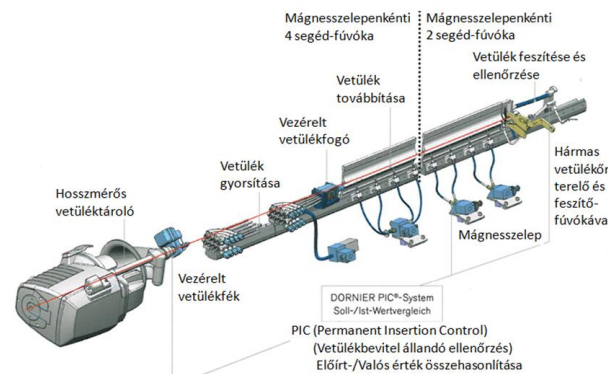
Vetülékbevitel a Dornier vetülékívívő szövőgépén

Kiválasztott vetülék megragadása Fogókar mozgataja, megvezetése Bevetett vetülék elengedése

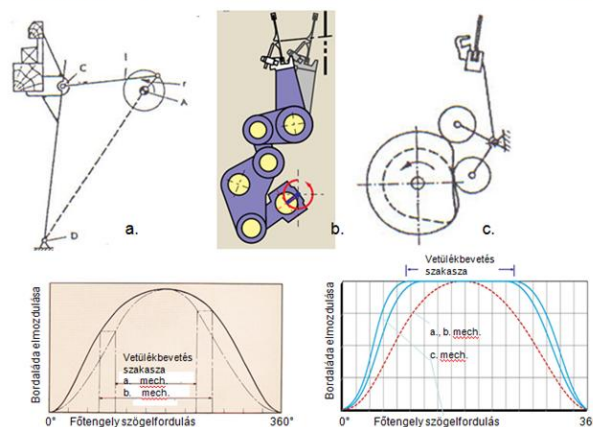
6. ábra

Segéd-fűvókás alagútboardás légsugaras vetülékbevetés elve

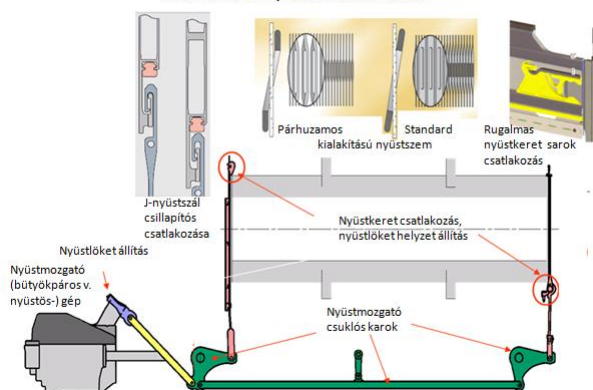
7. ábra

Különböző forgattyús (a. 4 csuklós, b. 6 csuklós) és bütőkparos (c.) bordaláda lengetés és a mozgataörvényel

8. ábra

Pozitív nyüstmozgata, nyüst-nyüstsál kialakítása, csatlakozása

9. ábra

A gépek precíz gyártása, kompakt kialakítása, jól hozzá férhető állíthatóságot biztosít, a nyűstszámtól és a névleges szövőgép szélességtől függően a legújabb típusok 1200/min fordulatszámon is üzemeltethetők (12. ábra).

Az elektronikus vezérlésű, egyedi elektromotor hajtású nyűstösgepekkel a kötésmintázáson túlmenően a szádzárás, valamint a nyűstök egymáshoz képesti fáziseltolása, a nyűst nyugalmi- és váltási szakaszának aránya is állítható, így ezeket az igényes műszaki szövetek gyártására használják (13. ábra).

Jacquard-szövés

A jacquard-gépekre az 1950-es években még az egy- vagy kétütemű működésmód, az U platina kialakítás, és a súlysüllyesztés volt a jellemző, amelyekkel 100/min ill. 200/min körüli fordulatszám volt elérhető. A művész által megtervezett rajzról kötéssrajzot készítettek, amely alapján a kártyát 18 platinapozíciónként manuálisan lyukasztották ki, max. 1344 rapport nagyságig. Az 1970-es évektől a mintázási lehetőségeket a Jacquard fejek összeépítésével megnövelték (2×1344 platina), míg a fordulatszám növelését ötletes platina-kialakítással (Verdol forgó platina, Grosse Unirapid) és rugós nyűstviasszahúzással sikerült megnövelni.

Az elektronikus jacquard-gépek az 1980-as évek közepén jelentek meg, gyors elterjedésüket a kártyavezérlésű gépek gyártásának rövid időn belüli megszűnése is igazolja. A jacquard-mintázásban a tendencia az egyedi láncmozgatás irányába mutat. A legújabb jacquard-gépek 24 000 platinás kivitelben is kialakíthatók, míg az üzemeltetési fordulatszám az 1000/min-t is meghaladhatja (14. ábra).

Az elektronikus vezérlésű, de mechanikus mozgatójacquard-gépeken túlmenően az UNIVAL gépeken a jacquard-zsinórt láncként külön-külön motorral feltekercselve emelik, míg rugóval süllyesztik. A szádzárás fázisa, a nyűstlököt valamint a lökethelyzet nyűstönként elektronikusán megadható és változtatható.

Vetülmintázás különböző tulajdonságú vetülekkel

A tarkánszövés területén régi igény a különböző színű, tulajdonságú vetülek program szerinti bevetése.

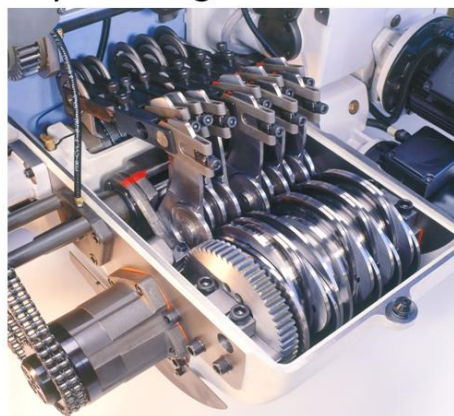
A **vetélős** gépeken a különböző tulajdonságú vetüleket különböző vetélőben tárolták, s a mintának megfelelő vetélőt hozták vetéshelyzetbe.

A **fogóvetélős** gépek 1, 2, 4 vagy 6 vetülekeseek lehetnek. A fogóvetélős gépen a vetülekvégeket a vetülek-adogatók csipeszei tartják fogva, s az ívtárban elhelyezkedő vetülekadogatók közül a mintának megfelelő vetülekadogatót hozzák vetéshelyzetbe (lásd. 5. ábra).

A **vetülekvivős** gépen a vetülek a szövetszélhez kapcsolódnak, csak a bevetésre kerülő vetüleket vágják el, miután azt a bevívó fogófej csipesze megragadta (lásd 6. ábra). A vetülekvivős gépeken nagy mintázás valósítható meg (16 vetülek is bevethető). A mintázást kezdetben külön kártyáról, nyűstös- vagy Jacquard-gépről vezérelték, újabban a fedélzeti számítógép egyedi motorokkal vezérelve mozgatja a vetülek-kiválasztó karokat.

A **légsugaras** szövőgépeken a különböző tulajdonságú vetüleket külön-külön főfűvókába fűzik, a beve-

Sulzer bütyökpáros nyűstmozgató szerkezet

10. ábra

Kétütemű nyűstösgepek működési elve

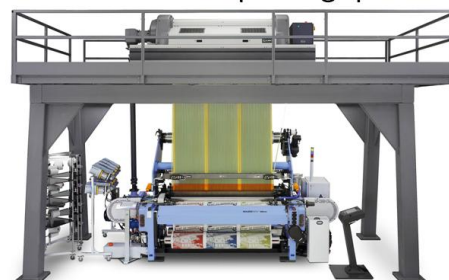
11. ábra

Stäubli 2600 típusú elektronikus vezérlésű rotációs nyűstösgep

12. ábra

Egyedi láncmozgatású elektronikus vezérlésű Jacquard-gép

14. ábra

tésen kívüli szakaszban gyenge légárammal feszítik vagy a fűvókában mechanikusan rögzítik.

Bevetéskor az adott vetülek fűvókájának légárama a hosszmerős tárolón szabadabbá tett vetüleket beveti a szádnilyásba. Az újabb gépeken a különböző vetülek optimalis vetülekbevitelét vetésenként eltérő levegőnyomással érik el.

A **vetüléksűrűség programozott változtatásával szövetmintázás** érhető el. Mechanikus vezérlésű gépeken a szövethúzás vezérelt kikapcsolásával csak a vetüléksűrűség növelése volt megvalósítható. Az elektronikusan vezérelt elektromotoros szövethúzó esetén a vetüléksűrűtés széles határon belül vezérelhető.

Vetüléktárolók

A vetüléktárolók alkalmazása a vetélőnélküli szövőgépeken – a roving feldolgozását leszámítva – minden esetben ajánlatos, a fűvókás szövőgépeken a hosszmerős vetüléktároló alkalmazása szükségszerű. A korszerű vetüléktárolók álló dobos kivitelűek, izolált menetvábbitásúak, a csévéről a vetüléket kis gyorsulással/lassítással és lehetőség szerint állandó, alacsony sebességgel fejtik le. A vetüléktárolók alkalmazásával a csévelefejtődésből adódó zavarok, a bevetési feszültségcsúcs csökkenthető, a csévelefogyástól függetlenül állandó lefejtődési viszonyok biztosíthatók és a vetülék állandóan feszesen tartható. A keverős rendszerű bevetéssel a lefejtési sebesség alacsony, a tároló előtti fonalszakadás esetén átváltva az ép vetülékbeveteli vonalra (PSO – Prewinder Switch-Off), ezáltal a szövőgépleállások száma csökkenthető, míg a hatásfok növelhető. A legújabb fejlesztések esetén a szövőgép fedélzeti számítógépe előre jelzi a tárolónak a bevetés sorrendjét, így a csévéről lágy felfutási és leállítási lefejtés valósítható meg. A fűvókás szövőgépen az elakadt vetülék automatikus elhárításához ugyancsak elengedhetetlen a tároló működésének a szövőgép fedélzeti számítógépéről való sajátos vezérlése.

A lánc és a szövet haladó mozgása

A ma gyártott szövőgépek láncadagoló és szövet-húzó szerkezete elektronikus vezérlésű, ezeket külön frekvencia-vezérelt motor hajtja, ami a kezelhetőség és a szövetminőség szempontjából egyaránt döntő jelentőségű.

A lánc utánengedés sajátosságai:

- egyrészt a lánchenger méreteinek nagymérvű növelése (külső átmérő: 1600 mm, magátmérő: 541 mm), aminek mozgatása csak gépi úton lehetséges,
- a másik tendencia a divatcikkek rugalmas gyártására rövid láncok készítése – a lánchengereket sok esetben mintafelvetőn készítik –, a szerszámok gépi befűzése és a gyors cikkváltás (QSC – Quick Style Change System) ajánlatos,
- többretegű szövetek esetén a különböző bedolgozódású láncokat párhuzamos lánchengerekről, vagy az alapláncot hengerről, a mintázó láncot állványról dolgozzák le,
- műszaki szövetek, rovingok esetén a egyre gyakoribb az egyedi láncok állványról való bevezetése.

A szövőgépek hajtása

A kezdeti időkben a szövőgépeket transzmissziós tengelyről, a lapos szíjat a laza tárcsáról az ékelt tárcsára áttolva hajtották. Az egyedi motorhajtásra áttérve a szövőgép meredek felfutását a lendítőtárcsa és csúszó tengelykapcsoló beiktatásával érték el. A szövő az indítókkal manuálisan működtette a tengelykapcsolót, a féket és a vetülékkeresőt.

Az 1970-es évektől az elektromágneses működtetésű tengelykapcsoló/fék indítógombos működtetésű, amely felváltotta a mechanikus indítókart. A szövőgé-

pek minden szerkezete továbbra is a központi motortól kapja a hajtását. A meredek felfutás, a gyors leállítás, az alacsony járás-egyenlőtlenség, a vetülékkeresés elérésére különböző, bonyolult hajtómechanizmusokat alakítottak ki. A szövőgép indítása előtt a nagy tehetetlenségű szabadon futó részt mozgásba hozzák, indításkor a tengelykapcsolót összezárva érték el a meredek felfutást. Az elektromotorok és a vezérlés fejlesztésével a nagy indítási és fékezési nyomatékú direkt hajtású motorok alkalmazásával a szövőgép hajtószerkezete egyszerűbbé vált (a bonyolult hajtószerkezetek tengelykapcsoló, lendítőtárcsa, fék, vetülékkereső, ékszíjhajtás elmaradnak), ami az energiavesztesség csökkentése szempontjából is előnyös (15. ábra).

A szádképző szerkezetek szövőgéppel mechanikus kapcsolódását is az elektronikusan szinkronizált külön motorhajtás váltja fel. Ezzel a megoldással a szádelőzárás egyszerűen, elektronikusan állítható, s a szövőgép indításakor és megállításkor a fellépő nagy gyorsulások a szádképző szerkezeteket nem terhelik. Így a szádképzők hajtása függetleníthető a szövőgéptől, a gyorsítás és lassítás lágyabbá tehető [4].

A szövőgép fő szerkezeti részeinek (bordaláda, szádképző, vetülékvivő mechanizmusok) lengő mozgása dinamikus belső erőket, rezgéseket generál. Fontos a merev, rezgés csillapító hatású gép-váz, a lengő részek löketének, tömegének csökkentése, a lengő részek dinamikus kiegyensúlyozása (16. ábra).

A nagy igénybevételű géprészek hosszú élettartamához a pontos gyártási technológián túlmenően a kiváló karbantartás, a korszerű kenéstechnika is hozzájárul.

Elektronikai berendezések a szövőgépeken

- 1955. Loepfe LF-4 foto-elektronikus vetüléktároló alkalmazása a vetélős szövőgépeken.
- Az 1970-es években a vetélőnélküli szövőgépeken megjelent az elektronikus vetüléktároló, a vetüléktárolók és az elektronikus láncadagoló.
- Az 1980-as években megjelentek az elektronikus vezérlésű nyüstös- és jacquard-gépek (elsőként a légsugaras szövőgépeken), majd a vetülékvivős és fogóvetélős szövőgépek fedélzeti számítógéppel.

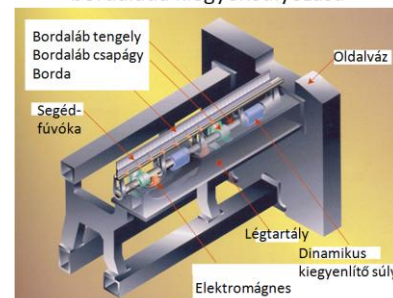
A szövőgépek fedélzeti elektronikájának változása folyamatosan követi az elektronika fejlődését. A 1990-es évek elején a BUS vezérlés révén a szerkezetek kü-

Szövőgép direkt motorhajtással

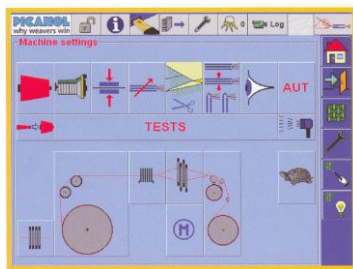
15. ábra

Szövőgép-váz és a lengő bordaláda kiegyensúlyozása

16. ábra

lön-külön moduljai egymással is kommunikálnak, a szövőgépek egyre több szerkezeti részét integrálják az elektronikus vezérlésbe.

17. ábra

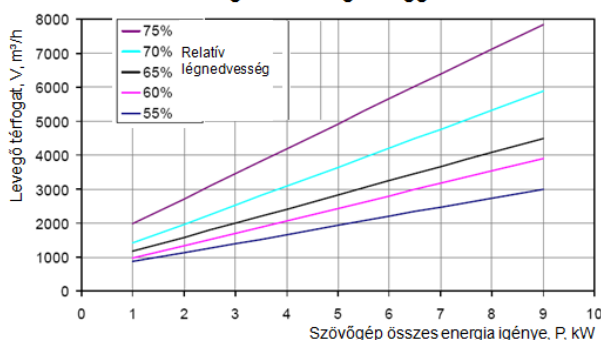
A szövőgépeken a dialog panel kijelző teszi lehetővé a gépvezérlés és a kezelő közötti kapcsolatot, ami beavatkozási lehetőséget is biztosít, ill. „jelentések” formájában a hibákat is megjeleníti. Az újabb kijelzők érintőképernyősek, a funkcióra utaló piktogram gyors eligazodást, könnyű kezelhetőséget tesz lehetővé (17. ábra).

A külső programozók és a gépvezérlés elektronikus információcseréje külön programozó berendezéssel, majd floppy lemezzel, újabban USB csatlakozón vagy modem keresztül lehetséges.

Az elektronika alkalmazása döntő szerepet játszott a szövetek minőségének javításában (pld. indítási csik kiküszöbölése), a technológiai folyamatokban (pld. optimális fonalfeszültségek elérése), a teljesítménynövelésben (fordulatszám növelése), az üzemelés közbeni hibák felismerésében és elhárításában, valamint a műveletek automatizálásában (pld. légsugaras szövőgépen az optimális vetülékbeviteli szakasz kialakítása, az elakadt vetülék automatikus elhárítása) egyaránt.

A **légtechnika** egyaránt döntő jelentőségű a légsugaras szövőgépek, a gépek tisztítása és a szövődei klíma területén egyaránt [7]. A szövőgépek hajtására felhasznált villamos energia a sűrűlódások miatt hővé ala-

Szövőgépenkénti levegőigény a szövőgép elektromos teljesítménye és az elérendő szövődei relatív légnedvességtől függően

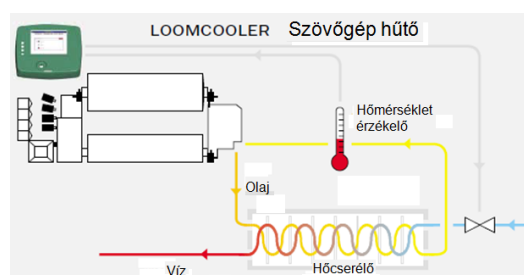
18. ábra

kul, ami a szövőde hőmérsékletét növeli, ezáltal a relatív légnedvességet csökkenti [5].

A fonalak jobb feldolgozásához szükséges nagyobb relatív légnedvesség csak nagy mennyiségű nedves levegő befűtésével tartható fenn, ami viszont nagyban megnöveli a klímaberendezés áramfelhasználást (18. ábra). Emiatt gazdaságosabb a szövőgép, ill. a hajtóművekben levő olaj hűtése, a keletkező hőt a hőcserélő hűtővizével a tereméből kivezetni (19. ábra).

Összefoglalás

A szövés máig is a legmeghatározóbb fonalfeldolgozási technológia. A felhasználás szélesedése és a teljesítménynövelési igények miatt más lapképzési eljárások ugyan nagy kihívást jelenthetnek, azonban a szövőgépek fejlesztői igyekeznek versenyben maradni, a műszaki és gazdaságossági kihívásoknak maradéktalanul megfelelni.

19. ábra

Felhasznált irodalom

- Kokasné Palicska L., Szabó L., Szabó R.: Innováció a nyüsstős szövés területén. Magyar Textiltechnika, 2006/4. p. 110-111.
- Dénes J, Szabó L., Szabó R.: Légsugaras vetülékbevitel elemzése. IN-TECH-ED Konferencia Budapest '05.09. 07-09. p. 137-170.
- R. Szabó, L. Szabó: New textile technologies, challenges and solutions XXIII Congress of IFATCC, Budapest, 2013. 05. 08-10. 11 p.
- Orcsik Géza, Oroszlány G. Szabó L., Szabó L.: Dornier vetülékvivős szövőgépek Magyar Textiltechnika 2009/2. p. 47 – 50.
- Szabó L., Szabó L.: A pneumatika textilipari alkalmazása. Magyar Textiltechnika 2008/3. pp. 75-77.
- Szabó L.: Légsugaras szövőgépek fejlesztése Magyar Textiltechnika 2007/5. pp. 130-133.
- Sulzer Textil P 7300 Installation guide Operating Instructions
- Bodor Á., Szabó L.: Profilbordás légsugaras szövőgép segédhűtőjének áramlási tanulmányja. Magyar Textiltechnika 2011/2. p. 55.